

Avdelning för utveckling av beredskap

Julia Fredriksson
010-240 50 47
julia.fredriksson@msb.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

MSB:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har fått i uppdrag att årligen rapportera om sin medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. I bifogade PM redovisar MSB föregående kalenderår.

I detta ärende har överdirektör Nils Svartz beslutat. Julia Fredriksson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Cecilia Looström deltagit.

Nils Svartz

Julia Fredriksson

Redovisning av MSB:s medverkan i genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Rapporteringen sker enligt regeringsbeslut Ju 2016/00326/SSK där MSB uppdras att årligen redovisa åtgärder vidtagna med anledning av EU:s Östersjöstrategi och dess handlingsplan. Rapporteringen sker enligt översänt frågeformulär¹.

Verksamheter som berör målet: Rädda havsmiljön

MSB:s arbete med oljeskadeskydd kan relatera till målet Rädda havsmiljön och dess samtliga delmål.

Verksamheter som berör delmålet: förbättra samarbetet för en god havsmiljö

Arbete med oljeskadeskydd

Kustbevakningen och MSB deltar i HELCOM arbetsgrupp för bekämpning av olja och kemikalier till sjöss (RESPONSE). En av RESPONSE gruppens främsta uppgifter är den årliga Balex Delta övningen med roterande värdskap i regionen.

Utveckling av EU:s civilskyddssamarbete inklusive frivilligpoolen.

Under 2014 antogs genomförandereglerna kring EU:s nya civilskyddslagstiftning. EU:s civilskyddsarbete är en central utgångspunkt för MSB:s verksamhet på flera områden. De resurser som anmälts in till EU:s frivilligpool kommer att genomgå certifieringsprocesser och därefter ställas i beredskap till andra Östersjöländers förfogande med viss periodicitet. MSB har under 2016 anmält in bland annat en modul med materiel för strandnära oljeskydd, *Shoreline Capacity*.

---

¹ Fullständigt frågeformulär bifogas (bilaga 1 och 2).

Verksamheter som berör målet: Öka välståndet

Verksamheter som berör delmålet: Klimatanpassning och förbättrad krisberedskap

Inom delmålet finns flera kopplingar till MSB:s verksamhet.

Risk och förmågebedömning

MSB har som uppgift att i samverkan med myndigheter, kommuner, landsting, organisationer och företag identifiera och analysera sådana sårbarheter, hot och risker i samhället som kan anses vara särskilt allvarliga. MSB tar årligen fram en nationell risk- och förmågebedömning. Resultatet redovisas till regeringen och utgör en utgångspunkt för inriktningar, strategier och handlingsplaner eller liknande för ekonomisk styrning, regelstyrning och kunskapsstyrning för stärkt samhällsskydd och beredskap (skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar).

MSB har deltagit i det EU-finansierade Östersjöprojektet From Gaps to Caps (Risk Management Capability Based on Gaps Identification in the Baltic Sea Region). Mer information finns nedan under rubriken "Pågående projekt".

Klimatanpassning

MSB ska utveckla och stödja samhällets beredskap mot olyckor och kriser och vara pådrivande i arbetet med förebyggande och sårbarhetsreducerande åtgärder.

Ett stort antal svenska myndigheter är aktiva i arbetet med klimatanpassning, främst SMHI, SGI, SGU, HaV, Naturvårdsverket, MSB, Boverket, Livsmedelsverket, Trafikverket och Länsstyrelserna. Samarbete sker på flera sätt, bland annat i nätverket Klimatanpassningsportalen² samt genom egna projekt. MSB bidrar vidare med finansiering av forskning om klimatförändringarnas effekter på samhället, analys av värmeböljors påverkan på samhället, erfarenhetsinsamling från hanteringen av skogsbranden i Västmanland sommaren 2014 samt metodstöd för bl.a. risk- och sårbarhetsanalyser och karteringar.

MSB deltar i BSR Climate Dialogue Platform. SMHI har huvudansvaret från svensk sida. Klimatdialogen syftar till gränsöverskridande samarbete i klimatanpassning i Östersjöregionen och utgör en plattform för diskussioner mellan klimatforskare i ämnen som är av intresse för både andra forskare och allmänheten.

---

² www.klimatanpassning.se

Översvämningsdirektivet och havsplanering

Genom översvämningsdirektivet ska EU:s medlemsländer kartlägga översvämningsshot och översvämningsrisker samt ta fram riskhanteringsplaner för översvämningshotade områdena. MSB är ansvarig myndighet i Sverige för implementeringen av översvämningsdirektivet och genomför arbetet i samarbete med länsstyrelserna. De nordiska och baltiska länderna samarbetar kring översvämningsdirektivet.

Sendai Framework for Disaster Risk Reduction

Sendairamverket för katastrofriskreducering 2015-2030 antogs vid FN:s tredje världskonferens i Sendai, Japan, den 18 mars 2015. MSB är nationell kontaktpunkt för ramverket som är handlingsinriktat och har fyra prioriterade områden och sju mål. Ramverket syftar till att reducera riskerna för och minska konsekvenserna av olyckor och katastrofer.

Flera länder runt Östersjön diskuterar för närvarande möjligheten att söka EU-projektmedel 2017 för utbyten och utbildningar som rör tillämpningen av FN:s Sendairamverk för katastrofriskreducering 2015-2030.

Vidare kan MSB:s nätverkande med relevanta Östersjöländer kring olika frågor såsom kemikaliehändelser och att möta informationspåverkan kopplas till detta delmål.

Kärnkraftberedskap

MSB deltar i arbetet inom Expert Group on Nuclear and Radiation Safety (EGNRS) inom Östersjösamarbetet. Deltagandet möjliggör ett bredare utbyte mellan experter och en ökad förståelse för hur strukturerna ser ut i de olika länderna kring Östersjön, vilket kan leda till en bättre krishantering vid en händelse. Kunskapsutbytet innebär också ett viktigt utbyte av information som kommer att ge ytterligare mervärde till Sveriges möjligheter att arbeta med långsiktiga konsekvenser vid en kärnteknisk olycka. MSB har inför 2017 föreslagit länderna inom EGRNS att tillsammans med länsstyrelsen i Uppsala delta i en större övning där bland annat Host Nation Support och mätledning kommer att övas.

Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete

Myndighetssamverkan

MSB har en stödande roll inom området oljeskadeskydd. Arbetet är strategiskt, tvärsektorielt och av övergripande karaktär och berör flera andra myndigheters huvudsakliga verksamhetsområden. Arbetet bedrivs främst inom ramen för Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO).

NSO har sedan 1980-talet bidragit till samordning och effektivitet på området genom sitt strategiska arbete³. Samverkan inom NSO är ett frivilligt åtagande för myndigheterna, vilket setts som en fördel för arbetet. För närvarande genomgår flera myndigheter förändringsarbeten som kan innebära svårigheter för NSO:s att, på frivillig basis, fortsätta samordna området som man gjort tidigare.

Flernivåsamverkan

NSO har sedan 2012 genomfört en årlig nationell konferens där berörda aktörer samlas för att sprida kunskap och erfarenheter samt föra en strategisk dialog om framtida prioriteringar. Även nordiska grannländer inbjuds och deltar sporadiskt vid branschmötet. Vid 2016-års konferens presenterades EU:s strategi för Östersjöregionen samt regeringsuppdraget, med särskild betoning på MSB:s och KBV:s specifika uppgifter angående synergier mellan Regeringens maritima strategi, Sveriges strategi för oljeskadeskydd och EU:s Östersjöstrategi. En dialog om samordnade budskap fördes med deltagarna som representerar berörda aktörer från privat, frivillig och offentlig sektor.

Kustbevakningen och MSB deltar i HELCOM arbetsgrupp för bekämpning av olja och kemikalier till sjöss (RESPONSE). MSB har deltagit i en underarbetsgrupp för bekämpning på strand (EWG SHORE) vars mandatperiod upphörde vid årsskiftet. Från och med 2017 etablerades en ny permanent undergrupp inom RESPONSE för frågor rörande bekämpning på strand⁴. Syftet med den nya gruppen är primärt att fungera som nätverk för informationsutbyte mellan länderna. Kommuner och länsstyrelser är ansvariga för arbetet med bekämpning på strand nationellt. MSB bistår aktörerna med stöd genom samordning. Samordningen sker främst i samband med den årliga konferensen för oljeskadeskydd som arrangeras av NSO.

Projekt som MSB deltar i

Pågående projekt

From Gaps to Caps

MSB har under året deltagit i det EU-finansierade Östersjöprojektet From Gaps to Caps (Risk Management Capability Based on Gaps Identification in the Baltic Sea Region). Projektet var en fortsättning på ett tidigare projekt inom samma område (14.3), där ett antal riskscenarier och makroregionala riskanalyser togs fram. Syftet med *Gaps to Caps* är att fortsätta identifiera

---

³ Läs mer om NSO:s strategiska arbete och nationella konferens här:

<https://www.msb.se/sv/Insats--beredskap/CBRNE-samordning/Oljeskadeskydd/>

⁴ Mandat och direktiv för nya SHORE finns här <http://www.helcom.fi/helcom-at-work/groups/response/ewg-shore/>

makroregionala risker men också metoder för hur förmåga kan bedömas och vilka makroregionala förmågebrister som finns.

Efter att ha genomfört ett antal seminarier och workshops valde projektet att utgå ifrån den svenska metoden för risk- och förmågebedömning. Metoden ska införas i respektive deltagarland och bör ligga till grund för fortsatt utvecklingsarbete inom området.

Projektet finansieras av DG-ECHO Civil Protection Mechanism och avslutas i början på 2017. Mer information om projektet finns på projektets hemsida <http://www.bsr-secure.eu/category/flagship-projects/from-gaps-to-caps/>

Balex Delta 2018

Balex Delta är HELCOM:s årliga, roterande övningsserie och 2018 är det Sveriges tur att arrangera övningen⁵. Balex Delta 2018 är ett kommande projekt som beviljats medel från DG-ECHO Civil Protection Mechanism. Projektet är tvåårigt med start i januari 2017 och har en totalbudget på 950 000 EUR, varav 85 % täcks av EU. Övningen genomförs i Skåne/Blekinge, i augusti 2018 (preliminärt). De nio Östersjöländerna deltar som övade medan samtliga EU länder inbjuds att delta som observatörer.

PA Secure Support

I sin roll som samordnare för policyområde säkerhet (PA Secure) deltar MSB i ett EU-finansierat projekt PA Secure Support. Interreg Baltic Sea Programme tilldelar medel till policyområden koordinatörer för koordinering och främjande av policyområdes aktiviteter i enlighet med uppdraget i EU:s strategi handlingsplan. Mer information om PA Secure arbetet finns på följande webbsida <http://www.cbss.org/strategies/priority-area-secure/>

Avslutade projekt

BaltPrevResilience – Baltic Everyday Accident, Disaster Prevention and Resilience Project

Projektet som löpte mellan 2014 och 2016 hade målet att förbättra förutsättningarna för insamling och analys av olycks- och räddningstjänstdata på lokal nivå, för att öka lärandet från olyckor på lokal, nationell och EU-nivå. Seminarier arrangerades i Helsingfors (Finland), Jelgava (Lettland) och Warszawa (Polen), med olika teman på varje seminarium inom områdena datainsamling, evidensbaserad kunskap och ökad medvetenhet om resiliens.

---

⁵ Ryssland är värd för 2017-års Balex Delta övning som genomförs i Kaliningrad.

Övriga insatser och samarbeten

MSB deltog i Kustbevakningens Crisis Communication Network (CNN), ett initiativ för kustbevakningar och motsvarande runt Östersjön för att ur ett kommunikationsperspektiv bättre hantera kemikaliehändelser (som t.ex. ett oljespill) som berör flera länder. Projektet pågick 2012-2016 och finansierades genom anslag 2:4 Krisberedskap.

Under 2017 finns planer på att skapa nätverk mellan relevanta aktörer i Östersjöregionen som arbetar med att möta informationspåverkan.

De nordiska och de baltiska länderna samarbetar och utbyter erfarenheter av genomförandet av översvämningsdirektivet. Nästa möte äger rum i början av 2017.

MSB ansvarar för en särskild samverkan med Finland kring gränsöverskridande effekter av översvämningsar. I detta arbete ingår även att titta på extremnivåer för havet orsakat av klimatförändringar och landsänkningen som sker i södra Sverige.

Under 2016 har MSB deltagit i två möten inom Civil Protection Network, som sammanhålls av Östersjöstaternas råd: det årliga expertmötet och årliga generaldirektörmötet som arrangerades av Polen under deras ordförandeskap i Östersjöländernas råd (CBSS).

Finansieringskällor som är aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för strategin

MSB deltar i ett antal projekt kopplat till EU:s Östersjöstrategi. Flera projekt finansieras av DG-ECHO Civil Protection Mechanism (From Gaps to Caps, Balex Delta 2018, finansieringen av övnings- och utvecklingskostnader för moduler som anmäls till EU:s frivilligpool samt den högre ersättningen för transportkostnader vid insatser som kan ha särskilt stor betydelse), Interreg Baltic Sea Programme (PA Secure support 2016-2018), Svenska institutet (Baltic Leadership Programme) och Horizon-2020 EU-forskningsprogram (MSB är en partner i ansökan för ett projekt FIRE-IN).

Faktisk nytta och resultat

Många av de genomförda utvecklingsarbetena syftar till att skapa, utveckla eller bibehålla förmåga bland berörda aktörer eller skapa förutsättningar för fortsatt utveckling inom olika områden.

Nytta och resultat

Under 2016 antog HELCOM:s delegationschefer en ny version av HELCOM Response manual volym III för bekämpning på strand⁶. Dokumentet är styrande för ländernas samarbete och ska bidra till harmonisering av ländernas förmågehöjande arbete samt förmåga att samverka vid en händelse.

I manualen finns ett kapitel om övning som utgör ramverk för övningsverksamheten inom HELCOM. Ramverket bygger i hög utsträckning på MSB:s övningsmetodik och har tagits fram under MSB:s ledning. Ramverket ska leda till en mer strategisk och systematisk övningsverksamhet och bidrar direkt till att förbättra samarbetet, samt förmågan att hantera en händelse och rädda både havsmiljön och stränderna i regionen.

MSB har under 2016 bistått Naturvårdsverket med stöd för att inleda deras deltagande i arbetet med HELCOM:s expertarbetsgrupp för oljeskadat vilt (EWG OWR), som också är en underarbetsgrupp för HELCOM RESPONSE. Från 2017 säkerställer Naturvårdsverket att Sverige uppfyller de krav som åläggs genom Helsingforskonventionen.

MSB har avslutat en två årig mandatperiod som vice ordförande för HELCOM arbetsgrupp för bekämpning till sjöss (RESPONSE). Samt en treårig mandatperiod som ordförande för HELCOM expertarbetsgrupp för bekämpning på strand (EWG SHORE). De goda resultat som uppnåtts inom HELCOM under året har underlättats av dessa ordförandeposter.

Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) har lanserat två nya dokument under 2016, som hör till serien Sveriges strategi för oljeskadeskydd:

- Sveriges strategi för oljeskadeskydd - Handlingsplan (Nr MSB1001)⁷.
- Riskbild för oljeolyckor till sjöss i Sverige - en kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora sjöarna (Nr MSB1002)⁸. Rapporten är en andra upplaga och ersätter NSO:s "riskbild" från 2013.

NSO har genomfört en årlig nationell konferens för oljeskadeskydd, den 29-30 november 2016 i Helsingborg med ca 100 berörda aktörer från privat, frivillig och offentlig sektor. Konferensen har bidragit till kunskapshöjning, erfarenhetsutbyte, samordning och strategiska dialoger.

MSB är nöjda med deltagandet i projekten BaltPrevResilience och From Gaps to Caps. En rad workshops har genomförts, där deltagarna har lärt av varandra.

---

⁶ <http://www.helcom.fi/helcom-at-work/groups/response/ewg-shore/>

⁷ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/28045.pdf>

⁸ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/28046.pdf>

Projektet From Gaps to Caps utmynnade i att Östersjöstaterna implementerade den svenska modellen för risk och förmågebedömning (NRFB).

Synergier med andra uppdrag

MSB:s engagemang i arbetet med implementeringen av EU:s Östersjöstrategi bidrar till andra pågående samarbeten t ex arbetet på EU-nivå med riskbedömningar och den frivilliga poolen.

Förbättringsmöjligheter för myndighetens arbete med Östersjöstrategin (interna och externa faktorer)

Det finns möjligheter att bredda MSB:s engagemang i arbetet med implementeringen av EU:s Östersjöstrategi. Detta kräver dock omprioriteringen av resurser och är inte aktuellt i nuläget.

Synergier mellan regeringens maritima strategi och Sveriges strategi för oljeskadeskydd

Regeringens maritima strategi antogs 2015 och Sveriges strategi för oljeskadeskydd kompletterades med en handlingsplan i maj 2016. Styrdokumenten är således relativt nya och har ännu inte etablerats tillräckligt väl i verksamheten för att nå full effekt.

Arbetet med strategierna har fordrat relativt omfattande resurser av ett stort antal aktörer under flera års tid. Det är positivt att regeringen ger myndigheterna specifikt uppdrag att redogöra för strategierna eftersom det bedöms underlätta implementeringen hos både MSB och Kustbevakningen, men även andra berörda aktörer.

Dialog med aktörerna angående synergier och samordnade budskap fortsätter vid NSO:s nästa nationella konferens för oljeskadeskydd (hösten 2017).

Policysamordnare för policyområde säkerhet

MSB tillsammans med Östersjösekretariatet är policysamordnare (PAC) för policyområdet säkerhet (PA Secure) i enlighet med riktlinjerna i kommissionens handlingsplan.

I sin nya roll har PAC fokuserat sitt arbete på att dels leda arbetet av **styrgrupp för PA Secure**, dels skapa förutsättningar för länderna att initiera nya projekt.

PA Secure har en väl fungerande styrgrupp med representanter från alla Östersjöländer. Det finns Terms of Reference för styrgruppsarbetet antagen av länderna. Alla Östersjöländerna och EU:s kommission ingår i styrgruppen. Länderna visar ett bra engagemang och vilja att arbeta i gruppen.

Ett viktigt syfte för styrgruppen är att fungera som ambassadörer för arbetet med genomförande av Östersjöstrategin i respektive land. Detta är en utmaning och här behövs stöd både från kommissionens sida och från de nationella kontaktpersonerna (NCP) i respektive land.

Under 2016 har MSB fokuserat på att institutionalisera konceptet Baltic Leadership Program (BLP) i Östersjöregionen. BLP är PA Secure flaggskeppsprojekt med syfte att bygga och bredda fungerande professionella nätverk mellan högnivå beslutsfattare i Östersjöregionen. Detta är av särskilt vikt i dagens mer komplexa säkerhetsmiljö i globaliserad värld med många sammankopplade ömsesidiga beroenden. BLP konceptet antogs av kretsen av generaldirektörer (motsvarande) för civilskyddsmyndigheterna under GD-mötet i juni 2016. Arbetet med institutionaliseringen fortsätter under det svenska ordförandeskapet i Östersjöländernas råd.

Med syftet att skapa förutsättningar för länderna **att initiera nya projekt** har PAC arrangerat ett antal workshoppar under 2016. PAC har ansökt och fått beviljat medel från svenska institutet för flera initiativ:

- genomföra en kartläggning av möjliga framtida samarbetsområden,
- ta fram ett koncept för ett större projekt med fokus på implementeringen av Sendai ramverket
- genomföra en kartläggning av myndigheter ansvariga för CBRNE frågor i regionen.

Allt detta arbete pågår med ett bra engagemang från berörda aktörer i regionen. Det finns praxis att söka medel från EU-ECHO Civil Protection Mechanism, Svenska institutet och Horizon-2020 EU-forskningsprogram.

Det finns ett intresse från olika aktörer att genomföra projekt kopplade till prioriterade områden i EUSBSR:s handlingsplan. Dock upplever inte PA Secure något stort tryck från projektaktörer. Detta kan delvis bero på ett behov att informera bredare om PA Secure arbete. Under 2017 ska en informationsstrategi tas fram av PACs med bland annat fokus på främjande informationsinsatser.

I sin roll som prioritetssamordnare deltog MSB aktivt i det årliga forumet för EUSBSR den 8-9 november i Stockholm. Under forumet arrangerade PA Secure i samarbete med HA Climate, en workshop "Financing climate action". Detta var en steg i att fördjupa samverkan med HA Climate som är viktigt för PA Secure. Utöver detta har PA Secure bra **samverkan med andra PA/HA** inom EU:s Östersjöstrategi, i första hand PA Safe där kontakter redan är etablerade men också med PA Hazards, Health, Agri och olika horisontella åtgärdsområden (HA) t ex HA Capacity och Spatial Planning. PA Secure ser positivt på en bredare samverkan med andra PAC och HAL, här har HA Capacity tagit ett initiativ att etablera en plattform för systematiskt utbyte, vilket ses som väldigt positivt.

En annan viktig samverkan för PA Secure är kontakten med vårt systemområde inom EU:s strategi för Donau regionen och andra regionala strategier. Samarbetet med HELCOM är också av stor betydelse för PA Secure.

En av **utmaningarna** i PAC arbete är främjande av arbetet som pågår med implementeringen av strategin för att inkludera flera relevanta aktörer i samarbetet. Det behövs riktade insatser för att öka kunskapen om EU:s Östersjöstrategi bland aktörerna och arbetet kopplat till den. EU:s Östersjöstrategi är fortfarande relativt okänd och uppfattas ibland som diffus och svårtillgänglig. T ex enklare broschyrer, presentationer och populärversioner som inkluderar exempel på hur den har använts av andra myndigheter skulle vara användbart i både intern och extern kommunikation.

En annan viktig faktor att nämna, är bättre möjligheter och förutsättningar för arbetet kopplat till genomförandet av EU:s Östersjöstrategi. Detta gäller både experter inom de olika områdena och samordningsansvariga. Detta är en prioriteringsfråga som behöver tydliggöras under myndighetens årliga planeringsprocess.

En stående utmaning är att öka ländernas engagemang i arbetet med implementeringen av strategin, i PA Secure fall särskilt myndigheterna med ansvar för brottsförebyggande åtgärder. Här behöver insatser både från PAC/HALs genom arbetet med sina styrgrupper men även ännu starkare engagemang från kommissionen och från nationella kontaktpersoner för strategins frågor i de olika länderna.

Stödet för PAC arbete inom den egna organisationen och från departementet upplevs som tillräckligt.